

BENKŐ GABRIELLA

Fiatalok a szellemi kulturális örökség megőrzésében

Christkindl Spiel Márkón

ELŐDEINK ÖRÖKSÉGE

Márkó Veszprém és Herend között, a Bakony lábánál elhelyezkedő, alapítását tekintve Árpád-kori település, mely a török idők alatt elpusztult, a betelepülő sváboknak köszönhetően éledt újjá és indult virágzásnak. A Christkindl játékot valószínűleg a falut újjáépítő sváb ősök hozták magukkal. A Veszprém Megyei Német Nemzetiségi Önkormányzat felterjesztésére a „Christkindl Spiel” karácsonyi énekes népszokás a Bakony és a Balaton-felvidék németek lakta falvaiban 2021-ben felvételt nyert az UNESCO Szellemi Kulturális Örökség Nemzeti Jegyzékébe.

A környék sváb településein különböző formában él tovább a hagyomány (Bánd, Herend, Városlőd, Kislőd, Márkó). A „Christkindlizés”, a Jézus születésének örömhírét házról házra vivő játék történetét közel száz évre visszamenőleg fényképes és írásos dokumentáció őrizte meg Márkón. Itt a „Christindlik” december 24-én járják a község házait, a játék eredeti szereplői: Mária, József és hat angyal, akiket csak lányok alakítanak. A hagyomány a faluban közel 20 év kihagyás után 1987-ben indult újra. A fellelhető régiek alapján a szülők újra varrták a magyaros jellegű jelmezeket. A rendszerváltást követően a Német Nemzetiségi Önkormányzat vállalta a hagyomány gondozását, ruhákat varratott és minden évben szervezi az

eseményt. A felkészítést Pál Gyuláné Erzsi néni végzi, aki egykori gyakorlója, igazi ismerője és továbbörökítője a népszokásnak.

„A CSENGETTYÚS KISLÁNYOKHOZ CSATLAKOZNI”

A népszokás életben tartásához a faluközösség összefogása szükséges, melyben a legnagyobb feladatot a település legfiatalabb lányai vállalják. Arról, hogy mit jelent számukra a generációkon átívelő hagyomány, gyakorló márkói Chriskindlisek, Kocsis Júlia (15 éves), Madarász Lilien Petra (13 éves) és Madarász Csilla Annamária (9 éves) meséltek.

Benkő Gabriella (BG): Hol, hogyan találkoztatok a népszokással? Mióta vagytok szereplői a Chriskindl Spiel játéknak?

Madarász Lilien Petra (ML): 2023-ban már nyolcadik éve vettem részt a Christkindl Spiel-ben. Az éjféli misén találkoztam a szokással, illetve akkor, amikor jöttek hozzánk is előadni. Nagyjából akkor döntöttem el, hogy szeretnék majd csatlakozni. Később szüleimmel kerestük fel a csoportot felkészítő Erzsi nénit.

Madarász Csilla Annamária (MCs): Harmadik éve veszek részt a játékban. Testvéreimet láttam szerepelni, azután vele jártam próbákra.

Kocsis Júlia (KJ): Én belenevelődtem, örököltém a népszokást édesanyám ágáról, mert ők svábok, nekem már a dédnagymamám is Chriskindlizett, ez családi hagyomány. Én harmadik osztályos korom óta Chriskindlizek.

Madarász Csilla Annamária és Madarász Lilien Petra christkindl viseletben

BG: Kik segítenek benneteket a felkészülésben és hogy zajlanak az előkészületek?

ML: Nekem a felkészülésben Erzsi néni segített a próbákon, és volt még egy lány, aki segített gyakorolni az énekeket. A ruhák kiosztásánál anya szokott segíteni.

KJ: Erzsi néni a főszervező, ő tanítja be az énekeket. Ha jön egy új tag, neki ad egy CD-t, hogy arról is tudjon otthon készülni, meg tudja tanulni az énekeket. Ha valaki több éve jár, már csak egy kicsit kell átismételni ezeket decemberben. A szülők is segítenek: öltöztetik a gyerekeket, hordják őket próbára. Egy igazi közösségi csapatmunkával valósul meg ez az esemény. Volt egy év, amikor igazán kevesen voltunk, azt is hittem, hogy jövőre már nem is leszünk meg, de egyre többen jöttek, és most már nagyon sokan vagyunk, nem is tudom emlékszem-e olyanra, hogy 7-7 lány volt minden csapatban. 2023-ban 14-en is összejöttünk a faluból.

BG: Hogy zajlik a december 24-e, a Christkindl Spiel napja?

ML: Előtte lévő héten a próbán megbeszéljük, hogy melyik csapat hol és mikor találkozik, általában reggel 8-kor szoktunk egy háznál vagy egy utca sarkán találkozni. Előre megbeszéljük azt, hogy merre menjünk és kik lesznek a kísérek, aztán elindulunk és csöngetünk a házakhoz. Délben mindenki hazamegy és ebédel, azt hiszem ez régen nem így volt. Este, amikor végeztünk, elosztjuk, amit kaptunk. Hazamegyünk, pihenünk, és megyünk vissza éjféli misére. Nagyon fárasztó ez a nap, de nagyon boldogan és jól telik. Az idősebbek nagyon-nagyon örülnek, ők mindig beengednek minket és van, hogy el is pityerednek.

Kocsis Júlia a Szentendrei Skanzenben

BG: Miért tartjátok fontosnak, hogy részt vehettek a játékban? Milyen élményekkel gazdagodtatok?

ML: Amikor járjuk 24-én a falut, nagyon jól esik, hogy valaki beenged. Akik tudnak erről a hagyományról és fogadnak minket, sütit adnak és ajándékot. Vannak olyanok, akik nemrég költöztek a faluba, de ők is örülnek nekünk, ez nagyon jó érzés. Barátokat szerzünk, közösség vagyunk, számíthatunk egymásra.

MCs: Igen, én is szereztem így barátnőket, mi hárman vagyunk. Nekem az a jó benne, hogy amikor bemegyünk a házakba, akkor örömmel fogadnak minket.

KJ: Én nagyon szépnek tartom a szokást. Nekem is nagyon jó volt tőle a karácsonyom és ezt szeretném másoknak is megmutatni. Rettentően érdekesnek tartom, hogy az emberek nagyon érdeklődnek és nyitottak felénk. Például amikor a Szentendrei Skanzenben voltunk, sokan bejöttek a Christkindlikhez. Érdeklő az embereket ez a régi német népszokás, amit én nem is gondoltam volna. Nagyon büszkévé tesz, hogy a világörökség részei vagyunk, az emberek ámulva néznek, hogy Márkón milyen dolgokat csinálnak.

MEGŐRIZNI ÉS TOVÁBBADNI...

A közösségben való szerepvállalásról, a hagyomány fontosságáról, a gyerekek támogatásáról Madarász Pétert, Lilién és Csilla apukáját, valamint Kocsisné Pfeifer Évát, Júlia anyukáját kérdeztük.

BG: Mikor költöztetek Márkóra, hogy kerültek szülőként kapcsolatba a Christkindl Spiel-el? Mi adta a motivációt arra, hogy a lányok résztvevőkké váljanak?

Madarász Péter (MP): 2010 óta élünk Márkón és úgy találoztunk először a Christkindl-el, hogy az első itt töltött karácsonykor megérkeztek hozzánk is a lányok. Aztán amikor Lili, a nagyobbik lányom 3-4 éves körüli volt, ültünk az éjféli misén és mondta, hogy ő is akar ezekhez a csengettyűs kislányokhoz csatlakozni. Később elvittük őt próbára. A kisebbik lányunknál, Csillánál már nem volt kérdés, ő már így nőtt föl. Ő már második osztályos korában kezdte a falujárást is, rekordokat döntögetett, mert nem nagyon voltak kisebbek nála. Elfáradt, abban biztos vagyok, bár ezt soha nem mondta nekünk.

Madarász Csilla Annamária és Madarász Lilien Petra

BG: Szülőként milyen feladataitok vannak a népszokáshoz kapcsolódóan?

MP: Ez egy nagyon izgalmas időszak, ami tulajdonképpen az adventi időszakkal kezdődik, minden vasárnap másfél órában próbálnak a gyerekek. Ekkor kezdődik a szülői feladat is, hiszen ezeken a vasárnapokon rendelkezésre kell állni. Esetenként a környező falvakba is elmennek a gyerekek fellépni, ebben is segítünk nekik. Viszont a legnagyobb izgalom a december 24-e. Az én feladatom apaként, hogy részt vegyek a kíséretben. Felnőtt kíséret mindegyik lánycsoporttal van, egymást váltva megyünk mi apukák is és járjuk a falut. Fárasztó, mert este az éjféli misén zárul az egész napos program. Azonban a végén közösen örülünk a szülőkkel, gyerekekkel.

BG: Mondhatjuk, hogy a program tulajdonképpen egy generációkat, családokat összekötő kapocs itt Márkón?

MP: Mondhatjuk természetesen, hiszen megvan az a közösség, akik már generációkra visszamenőleg részt vesznek ebben. Mi nem ide születettünk vagyunk, de igyekszünk beilleszkedni, a hagyományokat ápolni és továbbvinni.

BG: Ma már szülőként és egyben egykori szereplőként mit jelent számokra a hagyomány átadása, miért tartod fontosnak? Neked gyermekkorodban ki mutatta meg ezt a szokást? Hogy zajlott a felkészülés? Mit tapasztalsz, milyen hatással van a gyerekekre a játékban való részvétel?

Források:

• Márkó néphagyományai (szerk. jegyz., és a bibliográfiát összeáll.) Márkusné Vörös Hajnalka, 2010
• Elődeink Öröksége, szerk. Márkusné Vörös Hajnalka, 2016

Kocsisné Pfeifer Éva (KPÉ): Már a nagymamám is volt Christkindl. Én Márkón élek születésemtől fogva, anyukám fodrászként az idősekhez néha házhoz ment. Míg készült a frizura, hallgattam a felnőttek beszélgetését, és karácsony tájban gyakran ez a szokás volt a téma (a sütemény receptek mellett). Mivel Márkón csak lányok vehettek részt ebben, a mi családjunkban édesapámnál megszokadt az anyáról lányára öröklődés, de édesapám már átadta a lányának. Akkor házaknál próbáltunk, minden héten más családnál. A régiek tanították az újaknak az énekeket. Mind a szöveg, mind a dallam szájhagyomány útján terjedt. A legalacsonyabb a Mária, a legmagasabb a József lehetett. Én 3 évet voltam Christkindl, két szerep jutott, az angyal és József. József kalapját vasutas sapkából készítettük. A ruháját minden család maga kellett elkészítse, vagy készíttesse, ez nagy anyagi terhet jelentett a szülőknek. A napközbeni étkezés szülői megegyezés szerint házaknál volt 24-én. A vacsora után mentünk közösen az éjféli misére. Erősen közösségformáló volt mind a felkészülés, mind maga a Christkindl Spiel. Sok esetben a szüleink ismerték egymást, de mi csak a felkészülések során ismerkedtünk meg. Nehéz végigjárni a falut, kamasz lányként, fegyelmezetten, de megtiszteltetés is egyben. Az idősek könnyes, boldog arcán láttuk igazán, hogy fontos, amit cselekszünk.

Nem is volt kérdés, hogy lányom megy-e Christkindl-zni, ez magától értetődő volt. De neki az igazi áttörést és értelmet az egészek az adta, mikor a Szentendrei Skanzenben, a többi néphagyomány mellett részese volt a Christkindl bemutatásának. Akkor értette meg, hogy ez egy kis, összetartó közösség hagyománya, nem ismeri mindenki. A csodálkozó, kérdésekkel érkező emberek felnyitották a szemét, milyen fontos ez.

Tartozni valahová és megőrizni, amit őseink hoztak magukkal. Megőrizni és továbbadni...

BENKŐ GABRIELLA

Andragógus, 2013-ban az ELTÉ-n diplomázott, 2010-ben a Kodolányi János Főiskolán szerezte Andragógia alapszakos végzettségét Impresszárió és rendezvény-szervezés szakiránnyal. 2013-tól a Laczkó Dezső Múzeumban kulturális menedzserként, majd mint közönségkapcsolatok és marketing osztályvezető, 2019-től a MH Rekreációs Kiképzési és Konferencia Központban mint részlegvezető-helyettes és rendezvényszervező dolgozott. 2021-től Márkó Község Önkormányzatának közművelődési munkatársa. 2022-ben és 2023-ban projektmenedzsere volt a település EKF Pajta programjának (Sonnenstrahlen-Napsugarak). Munkájának célja a település értékeinek megőrzése, közösségi és kulturális fejlesztése, a helyi kulturális terület képviselőinek összefogásával.